

„BIBLIOTECA DE POPULARIZARE PENTRU LITERATURĂ, ȘTIINȚĂ, ARTĂ” APĂRUTĂ LA INSTITUTUL DE EDITURĂ RALIAN ȘI IGNAT SAMITCA, DIN CRAIOVA (1885–1899)

DELIA BĂLĂICAN*

Abstract: In response to the complex efforts for the modernization of the state at the end of the 19th century and following the legislative measures undertaken: the law of public instruction (1864) and the law for aiding the national industry (1887), in terms of cultural development the publishing of the collection for the Popularization of Science and Art has represented one of the most effective measures. In Craiova, in the period between 1895 and 1899, the Ralian and Ignat Samitca Institute for Publishing published the “The Library for the Popularization of Literature, Science and Art” aiming at promoting (at an affordable price) scientific, literary and art criticism papers along with translations of famous novels appearing abroad but not to the detriment of local writers.

The initiative of the collection was attributed to Demetru Baraș, the role of artistic director being assigned to Iosif Husar who also translated 20 of the 43 issues in the series. The collection enjoyed intense publicity in the local and national press as well as in Transilvania, together with a series of specific means such as a Reference Bulletin..., since 1897 and a large distribution.

The publishing policy of the Samitca Publishing House (1835/1847–1921) has permanently been alligned with the news in Romania and abroad. The development of the business plan was achieved by the opening of diverse editorial lines, from printing daily newspapers, school textbooks, dictionaries, degree papers and PhD theses, legislative papers, political discourses to literary collections. Through professionalism, perseverance and vision, the Samitca representatives have turned a publishing business, as a large part of the country’s industry, into a cultural institution with a positive impact on the life of the community and of the country.

Keywords: Samitca, Craiova, popularization collection, publishing house.

Motto:

„Biblioteca de popularizare se află de vânzare
la toate librăriile și depozitele de ziare
din toate orașele țerei”¹.

În ianuarie 1895, la Craiova, a fost inițiată cea mai importantă colecție – „Biblioteca de popularizare pentru literatură, știință, artă” – a „Institutului de

*Dr. Biblioteca Academiei Române, e-mail: delia.balaican1@gmail.com.

¹ Lev Tolstoi, *Nuvele și povestiri populare*, precedate de portretul autorului și de un studiu critic asupra operei sale de Georg Brandes, traduse de I. Hussar, în Nr. 3, „Biblioteca de popularizare pentru literatură, știință, artă”, Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova, 1895, p. I.

„Editură Ralian și Ignat Samitca”. Proprietarii de origine evreiască erau la a doua generație de conducere a importantei case de editură. Anul 1895 s-a dovedit fast, a coincis și cu votarea în Cameră a îndigenatului pentru Ignat Samitca² (1856–1925), „în baza serviciilor însemnate aduse de Casa Samitca atât orașului Craiova cât și țării, în general, prin muncă spornică și neobosită”. Urmase fratelui Ralian Samitca (1846–1911), împământenit din martie 1889, „în baza meritelor sale personale și serviciilor aduse țării, și în special, Olteniei și orașului Craiova, probate printr-un act scris de un mare număr dintre cei mai însemnați locuitori și proprietari din Craiova: senatori, deputați, magistrați etc., act depus pe birourile corpurilor legiuitoare”³. În general, la Craiova mediul a fost propice dezvoltării afacerii, însă nu au fost feriți de acțiunile antisemite. În duminică de 15 iunie 1875, seara, a fost incendiată „Tipografia Națională Th. Macinca și R. Samitca”, arzând din temelii tipografia, birourile și librăria⁴. Bunurile fuseseră asigurate, iar paguba de 15 000 de franci urma să fie plătită prin Casa de asigurare „România”, iar titularii au mulțumit printr-un mesaj în presa locală pentru ajutor⁵.

Dificultățile au fost depășite, „Samitca” a prosperat, devenind una dintre editurile de prestigiu din Oltenia și nu numai, încadrându-se în marea industrie a țării, conform criteriilor: cifra de afaceri, numărul angajaților și utilajele folosite. Cu un capital de 217.746 lei, a beneficiat de avantajele Legii pentru încurajarea industriei naționale din 1887⁶, cu confirmarea în Jurnalul Consiliului de Miniștri, Numărul 5, din 22 mai 1898⁷. Apoi, Consiliul miniștrilor, în ședința din 15 iulie 1903, a decis aprobarea avantajelor pentru încurajarea industriei naționale Stabilimentului de Arte Grafice din Craiova, a lui Ralian și Ignat Samitca, acordându-li-se, până la 30 martie 1907, anumite scutiri de taxe vamale⁸.

² M.O., Nr. 28, sâmbătă, 6 (18) Mai 1895, p. 906. (23 martie 1895, „Proiectele de lege relative la naturalizarea D-lor: G. Barotzi și Ig. Samitca”.)

³ *Serbarea Jubiliară de 50 de ani de la fondarea tipografiei 1846–1896 și 25 de ani de colaborare a lucrătorilor Ioan Albulescu, lucrător compozitor (1868–1893), Emil M. Demange, șef mașinist (1871–1896) cu ocaziunea festivității Nunții de Argint, 25 ani de căsătorie a stimaților noștri patroni Ralian și Roza Samitca*, Craiova, 1 Februarie 1897, p. 10, 4; Camera de Comerț și Industrie, Circonscripțiunea I Craiova, „Anuarul Meseriilor”, Tipografiile Unite – Fane Constantinescu, Săche Pavlovici, Craiova, 1906, p. 55; „Anuarul General al Industriei Grafice din România. 1938”, Sindicatul Patronilor din Artele Grafice, București, 1938, cap. *Ralian Samitca (1846–1911), Ignat Samitca (1856–1925)*, p. 268, 269.

⁴ Dorin Demostene Iancu, *Contribuția comunității evreiești din Craiova la editarea unor periodice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în „Muzeul Olteniei Craiova. Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie-Istorie”, Vol. XXVII/2020, p. 319; „Arhivele Olteniei”, Anul VIII, Nr. 41–42, ianuarie–aprilie, 1929, p. 19.

⁵ „Telegraphul”, Anul V, Nr. 997, sâmbătă, 26 iulie 1875, București, p. 4.

⁶ M. O., Direcția Monitorului și Imprimeriei Statului, Bulevardul Independenței, București, nr. 32, 12 (24) mai 1887, p. 1–2.

⁷ Ministerul Agriculturii, Comerțului, Industriei și Domeniilor, Serviciul Statisticii Generale, *Ancheta Industrială din 1901–1902*, vol. II, *Industria mică și mijlocie, Inventarul statistic al meseriilor*, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, S-sor, Ion St. Rasidescu, Str. Doamnei, 16, București, 1903, p. 24; Avram Rosen, *Contribuția evreilor la progresul industrial în România interbelică*, București, Editura Hasefer, 2002, Anexa 6 și 7.

⁸ M. O., Nr. 96, sâmbătă 26 iulie / 8 august 1903, p. 3594–3595.

În anul 1901, Institutul făcea parte din cele 4 întreprinderi tipografice din marea industrie a țării, dintre care două erau în Craiova – cea a fraților Samitca și firma concurentă, înființată în 1876, Tipografia Benvenisti⁹.

Apreciind publicitatea în dezvoltarea afacerii, gama de activități prestate de editură a fost făcută cunoscută prin paginile a numeroase publicații naționale de impact, precum, „Anuarul General al României – Adrese din Bucuresci și districte 1897-1898”: „Ralian și Ignat Samitca – Craiova. Sucursală în T. Severin; Tipografie, Litografie, Stereotipie. Institut de editură; Editură de uvrage literare, Editură de uvrage didactice. Singura instalațiune în țară pentru PLACARDE DE RECLAME cu litere încrustate. Modelele se trimit gratis și franco. Casă fondată de Iosif Samitca la 1835”¹⁰.

În legătură cu anul de înființare a firmei, acesta a fost recunoscut drept 1846, când Iosif Samitca (1806–1882) a pus bazele afacerii, prin cumpărarea micii tipografii cu un teasc, de la Constantin Lecca, grație ajutorului bănesc al lui Iancu Moisi¹¹. Era practic prima tipografie de tip laic din provincie¹². Iosif Samitca, zis Logofătul, fusese colaborator al lui Lecca și deținuse un mic atelier de legătorie de cărți, aflat în curtea Bisericii Sfântul Ilie, încă din 1835, de când avea 29 de ani și se stabilise la Craiova¹³.

Iosif și Sarah Samitca au fost părinții lui Ralian, Ignat, Saul, Mauriciu și Amalia, căsătorită Lazăr¹⁴, implicați toți într-un fel sau altul în treburile afacerii¹⁵.

În 1850, Iosif Samitca a deschis prima librărie din oraș, la îndemnul marelui logofăt Barbu Știrbei, viitorul domn și al lui Petrache Poenaru¹⁶, unde l-a pus diriginte pe ginerele său, Filip Lazăr¹⁷. Din 1857, Iosif Samitca a organizat și o bibliotecă de lectură¹⁸. După 1860, când a construit pe Calea Unirii un local nou,

⁹ Ministerul Agriculturii, Comerciului, Industriei și Domeniilor, Serviciul Statisticii Generale, *Ancheta Industrială din 1901–1902*, vol. II, p. 24

¹⁰ „Anuarul General al României – Adrese din Bucuresci și districte 1897–1898”, Editat de ziarul „L’Independance roumaine”, București, p. 39.

¹¹ *Serbarea Jubiliară de 50 de ani de la fondarea tipografiei 1846–1896...*, p. 5.

¹² Barbu Theodorescu, *Constantin Lecca*, Editura Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, Depozitul General Cartea Românească, B-dul Academiei, 3–5, București, 1938, p. 28–30.

¹³ Delia Bălăican, în *Tipografia Samitca, o afacere de succes, cu puternice influențe culturale în Craiova sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în „Studia Iudaica Aradensis”, Arad, V/2017, „Vasile Goldiș” University Press, p. 73–97; I. Rintzler, M. Toneghin, Bogdan Varvara, „Anuarul General al Industriei Grafice din România. 1938”, Sindicatul Patronilor din Artele Grafice, București, 1938, cap. *Tipografia «Scrisul Românesc»* p. 28–29.

¹⁴ Amalia Lazăr (1827–1871), fiica lui Iosif și Sarah Samitca, soția lui Filip Lazăr, alt editor din Craiova.

¹⁵ *Serbarea Jubiliară de 50 de ani de la fondarea tipografiei 1846–1896*, p. 1–16.

¹⁶ Comisia Națională a României pentru U.N.E.S.C.O., Federația Comunităților Evreiești din România, Acad. Nicolae Cajal, dr. Hary Kuller coordonare general, *Contribuția evreilor din România la cultură și civilizație*, cap. Ț. Goldstein, H. Kuller, „Contribuții în popularizarea literaturii și artelor”, București, 1996, p. 416.

¹⁷ *Serbarea Jubiliară de 50 de ani de la fondarea tipografiei 1846–1896 și...*, p. 5.

¹⁸ Iosif Samitca, www.aman.ro/personalitati.

reunind atelierele și librăria, l-a desemnat responsabil pe fiul său, Saul, care din 1882, după moartea tatălui, a rămas proprietarul librăriei¹⁹.

Politica editorială a fost în permanență aliniată actualității românești și internaționale²⁰. Dezvoltarea planului de afaceri s-a concretizat prin deschiderea de diverse linii editoriale, de la tipărirea de cotidiene, manuale școlare, dicționare, teze de licențe sau doctorat, lucrări legislative, discursuri politice, până la colecții beletristice. Prin profesionalism, perseverență și viziune, reprezentanții Samitca au transformat afacerea tipografică într-o instituție culturală cu impact pozitiv în viața comunității și a țării.

Fenomenul de popularizare

Odată cu anii 1850, a început epoca de aur a popularizării științei în Europa: a fost vremea „științei pentru toți”, a unei culturi în masă, care promova expansiunea, rapiditatea tuturor mijloacelor de difuzare a cunoștințelor. Substantivul „popularizare” a fost adoptat ca semnal al fenomenului, în limba română provenind din cuvântul englezesc „popularization”. Termenul francezesc „vulgarization” a fost considerat de Émile Littré în 1881 încă neologism, subliniind transmiterea cunoștințelor către un număr cât mai mare de oameni, către mulțime, „vulgus” în latină, indiferent de vârsta, sexul și mediul social. Yves Jeanneret remarca, referitor la evoluția verbului „a populariza”, că la mijlocul secolului al XIX-lea, dicționarele au abandonat perspectiva discursivă sugerată de termen, aceea de „interpretare”, ștergând, într-un fel, aspectul lingvistic al popularizării, pentru a se concentra pe diseminare, care trebuie înțeles ca un mecanism de extindere a cunoștințelor²¹. Acest fenomen în masă, pentru francezi, mai cu seamă, dar nu numai, s-a numărat printre efectele revoluției de la 1848 și al alfabetizării.

S-a putut observa referitor la numele dat operelor de popularizare că s-au înmulțit titlurile de genul „povești despre”, care legau într-o oarecare manieră narațiunea de o temă sau un subiect de obiectul științei care se preta la expunerea cunoștințelor²².

Cartea de popularizare răspunde unor nevoi diferite: nevoia de informare și înțelegere pe de o parte, abordare aplicată pe de alta parte: activități de agrement (colecție, club) sau activități utilitare²³.

O adevărată operă de popularizare este o lucrare auto-consistentă: ea trebuie să poată fi abordată fără cunoștințe exterioare prelabile, chiar dacă cititorul este

¹⁹ *Serbarea Jubiliară de 50 de ani de la fondarea tipografiei 1846–1896 și...*, p. 5.

²⁰ Delia Bălăican, *op.cit.*, p. 76.

²¹ Christophe Garrabet, *Les récits de vulgarisation scientifique dans la seconde moitié du XIXe siècle. Littératures*, Université Gustave Eiffel, 2022, p. 289–307.

²² *Ibidem*.

²³ Michel Béthery, *Petit précis de vulgarisation: analyse de l'édition de Sciences et techniques*, „Bulletin des bibliothèques de France” (BBF), 1984, n° 6, p. 538–543.

En ligne: <https://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-1984-06-0538-009> ISSN 1292-8399, accesat în data de 10 aprilie 2023.

foarte repede condus să depună eforturi²⁴. Colecțiile editate la Samitca recuperează perspectivele acestor teorii, adaptându-le la realitatea românească.

Se poate remarca, totodată, că operele literare editate la Samitca, în Craiova, s-au integrat programului național de popularizare a literaturii universale, inițiat încă din 1846, de către Ion Heliade Rădulescu, într-unul dintre primele periodice românești, „Curier de ambe sexe”²⁵. Prin „Început de Bibliotecă Universală”, cărturarul propunea traducerea tuturor „operelor mari, din toate genurile de scrieri”²⁶.

Istoria tumultuoasă a țării a făcut ca printre publicațiile tipografiilor și editurilor să fie intercalate materiale de propagandă ori broșuri cu caracter practic, dar planul realizării unei „biblioteci universale” a fost urmat în întreaga țară, astfel că la București, Iași sau Craiova s-au lansat colecții literare valoroase pentru dezvoltarea și modernizarea culturii române. Dintre acestea, cea mai longevivă și faimoasă, dar nu cea mai veche, a rămas „Biblioteca pentru toți”, apărută la sfârșitul lunii martie 1895, din București, în Editura librăriei Carol Müller, fiind reluată inclusiv în perioada comunistă²⁷. Un demers similar a fost desfășurat la Iași, din 1884, prin Editura „Frații Șaraga”²⁸.

Colecții editate la Samitca

Craiova s-a situat în avangarda producțiilor editoriale din țară. „Biblioteca de popularizare pentru literatură, știință, artă” (1895) a rămas cea mai importantă și cea mai bogată dintre colecțiile publicate la Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, din Craiova. De-a lungul timpului, editura a inițiat și alte colecții, destinate unui public cât mai larg, precum: „Biblioteca literară” (1882), „Mica Bibliotecă a istorioarelor interesante” (1883), „Biblioteca Națională” (1884), „Biblioteca Romanelor Celebre” (1896), „Cărțile Copiilor” (1897), „Oamenii de geniu” (1898), „Biblioteca Teatrul” (1911)²⁹.

Colecția „Biblioteca de popularizare pentru literatură, știință, artă” a apărut la inițiativa lui Dumitru Baraș³⁰, fiind un proiect conceput în mod profesionist la

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ I.I. Heliade Rădulescu, *Scrieri alese d'ale lui I. Heliade Rădulescu. Cari pot servi școalelor de ambe sexe fiind conform cu programele de studii*, Ediția I, Tipografia G.A. Lăzăreanu, Strada Episcopiei, Nr. 3, București, 1909, p. 22.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ „Biblioteca pentru toți” la trei sferturi de veac de apariție neîntreruptă, *Catalog 1960–1970*, București, Editura Minerva, 1970, p. 11, 5–7.

²⁸ I. Massoff, *Stradania a cinci generatii: Monografia Familiei Șaraga*, „Biblioteca Evrească”, Contribuție la istoria evreilor din România, București, 126 p. cu anexe, 1942.

²⁹ www.biblacad.ro/ Bibliografia Națională Retrospectivă/ Bibliografia Românească Modernă (1831–1918).

³⁰ *Album memorativ. Cuprinzând biografia și portretele oamenilor de seamă din industria și arta tiparului*. Întocmit și redactat de Virgil Molin, licențiat în Arte grafice, Editura „Grafica Română”, Craiova, 1926, p. 20.

Editura Samitca, i s-a acordat atenție sporită, începând cu selectarea autorilor, publicarea, până la reclamă, continuând cu fidelizarea cititorilor ori distribuția cărților. Prin intermediul colecției urmau să fie cunoscute de către cititori opere importante din literatura, arta și știința universală.

Pentru coordonarea seriei, editura l-a desemnat pe Iosif Hussar³¹ în funcția de director artistic³². Acesta a coincis la majoritatea cărților cu traducătorul, în special pentru operele scrise în limba germană³³.

Au fost cooptați și alți colaboratori pentru traduceri, precum profesori, scriitori, avocați. Atunci când traducerile erau înmânate altcuiva, corectura era realizată tot de către Iosif Hussar, după cum reiese din corespondența din 1896, a lui Ralian și Ignat Samitca cu Ștefan Petică: „22 Aprilie 1896 D-lui Șt. Petică. Bulev. Cuza, 69, Brăila. Am primit carta Dv. Poștală din 18/30 p.t. precum și manuscrisul Dv., pe care l'am trimis dlui Hussar la München, ca să se pronunțe asupra'i. Imediat ce vom primi răspunsul D-sale, vi lu vom comunica. Cu totă stima, R. și I. Samitca”³⁴. Cert este că din cele 43 de numere ale colecției, Iosif Hussar a tradus 20 dintre ele.

Intenția proprietarilor a fost de a le oferi cititorilor ediții accesibile la preț, însă cât mai edificatoare, din punct de vedere științific, astfel încât fiecare volum al seriei a fost însoțit de portretul autorului operei publicate, o notiță biografică și o seamă de considerații critice. Pentru argumentarea, validarea și certificarea alegerilor, frații Ralian și Ignat Samitca au apelat, spre exemplu, în data de 8 mai 1897, la Titu Maiorescu, prin intermediul unei scrisori,³⁵ pentru a le pune la dispoziție articole critice inedite sau chiar publicate în revistele de specialitate, care să completeze prezentarea cărților din „Biblioteca de popularizare...”³⁶. Cărturarul, un mai vechi colaborator al editurii craiovene³⁷, a fost de acord cu cererea expeditorilor, pe manuscris regăsindu-se însemnarea sa din 21 mai, prin care

³¹ Iosif Hussar (1867–1933), ziarist, traducător de origine evreiască; studii la Universitatea Tehnică din München; expulzat din România în 1893 pentru instigarea la acțiuni antiguvernamentale.

³² Vladimir Korolenko, *Nuvele Siberiene*, cu portretul autorului, și o notiță biografică, traducere de I. Hussar, „Biblioteca de Popularizare pentru Literatură, Știință, Artă”, Nr.1, Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova, 1895, p. 2.

³³ A se vedea anexa cu tabelul de reconstituirea colecției.

³⁴ Nicoleta Călina, *On Some Recently Discovered Translations from Edgar Allan Poe's Work – by Ștefan Petică – at the End of the 19th Century*, în „European Scientific Journal” February 2018 /SPECIAL/ URL:<http://dx.doi.org/10.19044/esj.2018.c3p10>

³⁵ Titu Liviu Maiorescu (1840–1917), născut la Craiova, cărturar, politician conservator; membru fondator al Academiei Române; autor al teoriei sociologice a „formelor fără fond”, al articolelor de critică literară *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*, „Direcția nouă în poezia și proza română” (1872), *În contra neologismelor* (1881), *Literatura română și străinătatea* (1882).

³⁶ BAR, Manuscrise, Fond Titu Maiorescu, emitent: Ralian și Ignat Samitca, destinatar: Titu Maiorescu, S 118/ XVIII, 8 mai 1897, Craiova, 2 p.

³⁷ Cf. Notei de miercuri, 24 martie 1882: „corectat la cele 3 novele traduse, care apar la Samitca, și scris prefața”, în Titu Maiorescu, *Însemnări zilnice*, publicate de I. Rădulescu Pogoneanu, II (1881–1886), București, Editura Librăriei Socec & Co., S.A., (f.a.), p. 53.

autoriza publicarea unor articole din *Critice*, vol. 2, printre care *Despre progresul adevărului în judecarea lucrărilor literare și În contra neologismelor*³⁸. Din nefericire, ediția și-a oprit apariția înainte ca acest fapt să se concretizeze. Este cert însă că alegerile Editurii Samitca au fost inspirate, dintre autorii publicați, Sully Prudhomme (1901) și Bjørnstjerne Bjørnson (1903) numărându-se printre primii câștigători ai premiului Nobel pentru literatură³⁹, iar majoritatea scriitorilor aflându-se și astăzi în bibliografiile școlare.

Într-un context național puternic concurențial, toate aceste eforturi de difuzare într-o manieră comprehensibilă a marilor opere ale literaturii, științei și artei au fost însoțite de o masivă publicitate, pe lângă cea uzuală, de pe tipizatele instituției și propriile publicații ale editurii ori reclamele din ziare și reviste. În 1897, an al multiplelor celebrări pentru firma și familia Samitca, a Rozei și a lui Ralian Samitca, a căror viață de familie era contopită cu activitatea editurii, a fost inițiat *Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova*, astăzi un document extraordinar pentru studiul vieții culturale, sociale și economice de la sfârșitul secolului al XIX-lea, aflat în colecțiile Bibliotecii Academiei Române. Regăsim în *Buletinul Bibliografic* reclama întregii colecții a „Bibliotecii de popularizare pentru literatură, știință”, cu cele 43 de volume cunoscute⁴⁰.

Când Josif Hussar și-a pregătit deschiderea propriului ziar, probabil timpul nu i-a mai permis să se ocupe și de colecția craioveană și astfel proiectul s-a încheiat. La 19 iulie / 1 august 1902, I. Hussar a devenit redactorul publicației „Bursa, revistă săptămânală economică, financiară, comercială și industrială”, apărută la București. Unele dintre articole erau bilingve: în românește și franțuzește sau englezește sau nemțește⁴¹.

Traducătorii

Activitatea de traducere a fost foarte importantă în dezvoltarea acestei colecții literare. Am putea afirma că succesul oricărei colecții se datorează într-o măsură apreciabilă traducătorilor.

Pe lângă Iosif Hussar, printre traducătorii „Bibliotecii de popularizare...” s-au mai regăsit: Henric Sanielevici, pentru Nr. 6, *Nuvelele* lui H.de Balzac; un anume S.S., la Nr.13, Ouida, *Doamna marchiză și alte nuvele*; Traian Demetrescu, Nr. 14, François Coppée, *Lăutarul din Cremona și Pater*; Nr. 23, Sully

³⁸ BAR, Manuscrise, *op. cit.*

³⁹<https://www.thebookclub.ro/premiul-nobel-pentru-literatura-istoria-autorilor-premiati-de-la-inceputuri-si-pana-astazi>, accesat în data de 3 martie 2023.

⁴⁰ „Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca”, Craiova, Anul 1, Nr. 1, septembrie 1897, 16 p.

⁴¹ Academia Română, Nerva Hodoș, Al. Sadi Ionescu, *Publicațiunile Periodice Românești (ziare, gazete, reviste). Descriere bibliografică*, cu o *Introducere* de Ioan Bianu, Tom I, Catalog Alfabetic 1820–1906, București, Librăriile Socec & C. Sfetea, Leipzig, Otto Harrassowitz, Viena, Gerold & Comp., 1913, p. 110.

Prudhomme, *Poezii*, traduceri libere în versuri de A. Steerman; la Nr. 29, același traducător A. Steerman, al lui Paul Hervieu, *În lanț*; de asemenea, în Nr. 41, A. Steerman, traduce opera reginei sriitoare Carmen Sylva, *Vrăjitoarea. Pentru statuia lui Cari Cauer*; în Nr. 32, Șt. O. Iosif traduce Alexandru Petőfi, *Poezii alese*; la Nr. 37, George Coșbuc realizează o *Antologie sancrită*; în Nr. 38, Haralamb G. Lecca traduce din Shakespeare, *Femeea îndărătnică*; în Nr. 42, Octav G. Lecca, Chateaubriand, *Atala*; la Nr. 43, apare J. V. Botez-Gordon, traducătorul lui Jean Richepin, *Corsarul*.

Un exemplu interesant a fost colaborarea cu poetul simbolist Ștefan Petică pentru traducerea povestirilor scriitorului american Edgar Poe. Sub semnătura St. P., poetul simbolist Ștefan Petică a tradus două cărți: Edgar Allan Poe, *Nuvele extraordinare*, Nr. 19 din colecție, în anul 1896, 114 p.; precum și Edgar Allan Poe, *Scrisoarea furată și alte povestiri extraordinare*, Nr. 30, Craiova, 1897, 110 p.⁴².

Nicoleta Presură-Călina, editoare a operei poetului Ștefan Petică, apreciază că decizia de a alege lucrările lui Poe pentru colecția menționată a fost îndrăzneată și poate o surpriză pentru cititorul român de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Petică știa franceză, germană și engleză, pe lângă rusă și italiană; în plus, comandase cataloage ale librăriilor din țară și străinătate (unele dintre ele se mai păstrează la Muzeul de Istorie Galați, filiala Ivești), fiind la curent cu publicațiile vremii. Chiar dacă Petică știa engleza, așa cum stau mărturiile prietenilor și programa de liceu, cel mai probabil, traducerea a fost realizată din versiunea franceză a cărții, și anume a lui Baudelaire, Petică având un interes deosebit pentru întreaga activitate a lui Baudelaire. Fără eforturile lui Charles Baudelaire, Stéphane Mallarmé și Paul, probabil că Poe ar fi rămas un autor obscur, deoarece opera sa nu a fost prea apreciată de scriitorii americani sau criticii contemporani. I-au fost defavorabile temele grotești, comportamentul deviant al personajelor, interiorul lugubru descris, lipsa de valoare estetică a lucrărilor. Chiar dacă volumele nu cuprind întreaga creație literară a lui Poe și par a fi într-o oarecare măsură niște interpretări ale textelor scriitorului american decât o traducere foarte exactă, atrag atenția cititorilor români despre un scriitor atât de interesant și original, iar intenția în sine de a traduce opera lui Edgar Allan Poe a fost un act important de aliniere a conștiinței cititorului român la valoroasa literatură universală⁴³.

Publicitatea

Proiectul editorial s-a schimbat pe parcurs, cel mai probabil, în urma dificultăților legate de traduceri. În prezentările și reclamele de la începutul și sfârșitul fiecărui volum era actualizat planul colecției. În volumul cu Nr. 3 apare

⁴² Nicoleta Presură-Călina, *În căutarea conturării personalității lui Ștefan Petică la Biblioteca Academiei Române*, în „Revista Bibliotecii Academiei Române”, Anul 2, nr. 3, ianuarie–iunie 2017, p. 105–113;

⁴³ *Ibidem*.

deja schimbarea intenției de publicare referitoare la volumul cu Nr. 5, spre exemplu. În loc de August Strindberg, *Tata* se anunța apariția lui J. P. Jacobsen, cu *Nuvele*⁴⁴.

Din confruntarea listei inițiale cu cea a aparițiilor, se constată că unii dintre scriitorii nu au mai fost publicați în această colecție, precum: August Strindberg, Berthold Auerbach, Goldsmith, Prosper Mérimée, Alphonse Daudet, Garșin, Cehov, George Sand, Alex. L. Kielland, I. I. Kraszewski, Pietari Păivărinta, Gerhart Hauptmann, Paul Heyse.

Cititorii fuseseră informați, încă de la primul număr al colecției, despre intențiile editoriale din acel an, fiind nominalizate mai întâi 27 de numere⁴⁵.

„«Biblioteca de Popularizare» va publica scrieri științifice, enciclopedice, scrieri pentru priceperea operelor mari ale artelor plastice, călăuze pentru judecarea operelor muzicale, dicționare germano-române, francezo-române, englezo-române, etc, etc. Etc. Cetitorii de la țară și din orașele, pe unde nu se află librării precum și toți aceia cari doresc să primească regulat volumele ce apar, fără a mai avea grija cumpărării, se pot adresa direct editorilor – Ralian și Ignat Samitca, Craiova – trimițând prin mandat postal Lei 3.60 și vor primi în schimb francat 12 numere (de la Nr. 1–12) câte un exemplar dupe fiecare apariție. Cu modul acesta cetitorii evită cheltuielile repetate de transport cu trimiterea costului în mărci postale pentru fiecare broșură”⁴⁶. Este relevant faptul că „Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca” consemnează publicarea aceluiași număr de volume, 43, în colecția de care ne ocupăm⁴⁷.

Modalitățile de promovare a colecției au fost diverse. Reclama a fost implicită, anunțându-se intențiile de publicare în paginile destinate publicității, de la fiecare volum în parte. De asemenea, era prezentă și în diverse ziare și reviste locale și naționale. A fost creat și un instrument special de publicitate, în 1897, „Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca”, care într-un stil atractiv, modern, cu desene art-nouveau, pe alocuri, prezenta aparițiile editoriale, modalitățile de achiziție, de fidelizarea publicului, prețurile.

Este de menționat faptul că editorii și-au făcut cunoscute colecțiile tipărite inclusiv în presa din Transilvania, îndeplinind, astfel, un rol cultural important, pe lângă firescul aspect economic vizat de orice afacere. Au colaborat pentru desfacerea cărților cu librării din Sibiu, Brașov, Orăștie. Pentru românii de peste Carpați contactul cu opere literare în limba română era o necesitate asumată. Forma arhaică a limbii se observă și din citatele reclamelor.

⁴⁴ Lev Tolstoi, *Nuvele și povestiri populare*, precedate de portretul autorului, cu un studiu critic asupra operelor sale de Georg Brandes, tradus de I. Hussar, „Biblioteca de Popularizare pentru Literatură, Știință, Artă”, [Nr.3], Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova, [1895].

⁴⁵ Vladimir Korolenko, *Nuvele Siberiene*, cu portretul autorului și o notiță biografică. Traducere de I. Hussar, Edițiune Nouă, „Biblioteca de Popularizare pentru Literatură, Știință, Artă”, [Nr.1], Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova, [1895].

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ „Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca”, Craiova, Anul III, Nr. 9, noiembrie 1899, p. 4.

Prin intermediul reclamelor din „Revista Orăștiei”, publicul ardelean era informat despre lansarea la Craiova a unor serii de cărți cu traduceri ale operelor marilor scriitori străini: „Iubitorilor de romane, o veste bună! Institutul de editură «Ralian și Ignat Samitca», din Craiova (România) a luat frumoasa hotărâre a scoate în traducere românească, un șir de romane din cele mai bune ale scriitorilor străini. Începutul s’a făcut cu romanul *Fromont și Rissler* de Alphonse Daudet, un mare scriitor francez. Romanul de care e vorba a fost chiar premiat de Academia franceză. Tradus de «Marius». Cuprinde 23 foaie tipărite (360 pagine) și costă numai 1 leu 50 bani (75 cr.), așadar, e nemaipomenit de ieftin. Editorii vor urma cu scoaterea tot la 2 luni a câte unui astfel de roman, deocamdată traduceri din franțuzește (12 sânt luate în plan), vor urma apoi traduceri alese din englezește, din rusește, nemțește, italienește, etc. tot așa de ieftine. Noi ne bucurăm de această întreprindere și îndreptăm asupra ei luarea aminte a iubitorilor de romane. Se pot procura dela librăriile române din Sibiiu, Brașov, etc., ear’ în Orăștie dela dl F. Schäser, librar”⁴⁸.

Mai mult decât atât, reclamele cuprind scurte prezentări ale conținutului cărților, astfel încât să stârnească curiozitatea cititorilor. Aceștia aflau despre autor, tema cărții, valorile și ideile promovate, sursa de inspirație, prețul considerat accesibil: „*În exil* este titula unui volum de 27 coale, ce a apărut de curând la Institutul de Editură «Ralian și Ignat Samitca» în Craiova (România), cuprinzând o mulțime de înduioșetoare descrieri din suferințele luptătorilor pentru libertatea poporului din marea împărăție a Muscalilor. Pățaniile celor mai însuflețiți și isteți dintre nihiliști, suferințele lor crunte, lăpădare de sine și stăruință pentru ideile în slujba cărora s’au pus, nepăsarea lor nobilă cu care primesc chinurile și chiar moartea pentru aceste idei, – sânt arătate în acest volum prin pilde vii, numindu-se cu numele frunțașii pătimitori și martiri. Sânt amintiri din ce-a aflat și a văzut însuși scriitorul cărții, dl Zamfir C. Arbore în petrecerea dânsului îndelungată prin țeara Moscoviților. E un volum mare și ieftin. Îl recomandăm cetitorilor noștri”⁴⁹.

În următoarea pagină a ziarului, reclama se referă chiar la colecția studiată, aflând astfel, că până în aprilie 1896, fusese deja publicat volumul cu nr. 17–18, ceea ce ne îngăduie să considerăm că periodicitatea a fost de o carte apărută pe lună. Redactorii ardeleni erau informați despre aparițiile editoriale de dincolo de Carpați, făcând observații, comparații asupra diverselor traduceri, recomandând colecția craioveană în cunoștință de cauză. În motivație, la rubrica Bibliografie din ziar, se sublinia: „«Biblioteca de popularizare pentru Literatură, Stiintă, Artă». O altă întreprindere literară asupra căreia atragem cu plăcere luarea aminte a cetitorilor noștri, este «Biblioteca de popularizare» pe care o scoate librăria «Ralian și Ignat Samitca» din Craiova, cu prețuri ieftine, dând publicului traduceri din scriitorii mai mari streini”⁵⁰.

⁴⁸ „Revista Orăștiei”, Orăștie, Anul II, Nr. 16, sâmbătă, 13/25 aprilie 1896, p.73.

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 74.

În continuare, se succedau volumele colecției apărute până la acea dată. Despre ultimul volum, cu Nr. 17–18, *Suferințele tinărului Werther*, de Wolfgang v. Goethe, se preciza că era în traducerea lui I. Husar, „directorul bibliotecii și traducătorul aproape tuturor numerilor”. Aici redactorii ardeleni intervin în favoarea variantei Editurii Samitca, în comparație cu alte ediții publicate în cadrul altor edituri: „Însămnăm că această traducere a operei marelui Goethe, e întregă, deci mai bună ca traducerea aceleiași opere în «Biblioteca pentru toți», care a lăsat afară unele părți ale lucrării. Cei ce vor deci să cunoască pe vestitul «Werther» a lui Goethe, vor cumpăra această broșură. Toate se pot procura dela librarul F. Schäser în Oraștie, precum și dela librăriile române din Sibiu, Brașov, etc”⁵¹.

Prețul a fost un aspect important în mediul concurențial al pieței de carte din spațiul românesc de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea. În volumul cu Nr. 31 al „Bibliotecii de Popularizare...” cititorii erau anunțați că pot achiziționa cărțile prin abonamente, broșate, 12 numere cu prețul de 3.50 și 24 de numere la prețul 6, iar cele legate 12 numere la 6.50 lei, 24 de numere la costul de 12 lei. Pentru fidelizare, „afară de avantajul reducerii de preț, abonații cei noi dobândesc: Numerile de la 1–12 inclusiv pe lei 2.65, Numerile de la 1–24 inclusiv pe lei 4.80”⁵².

Reconstituirea titlurilor apărute, începând cu anul 1895, în colecția „Biblioteca de popularizare pentru literatură, știință, artă”, de la Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, din Craiova, s-a făcut consultând cataloage tradiționale și/sau on-line ale Bibliotecii Academiei Române, Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-Napoca – Catalog colecții editoriale⁵³, arhiva digitală a Bibliotecii Județene „Alexandru și Aristia Aman” – Dolj, precum și *Bibliografia retrospectivă a cărții românești*, ediția on-line, în lucru, dar actualizată, în raport cu volumele tipărite, postată pe site-ul Bibliotecii Academiei Române⁵⁴. Lista rezultată a fost recompusă și cu ajutorul publicității făcute în paginile colecției. S-a constatat că Biblioteca Academiei Române deține aproape întreaga colecție, exceptând ultimul număr.

Concluzii

Selecția operelor publicate, calitatea traducerilor, modalitatea de concepere a fiecărui volum, cu fotografia autorului, o fișă biografică și uneori cu aprecieri

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² Molière, Don Juan. Comedie în 5 acte, cu portretul lui Molière și o notiță biografică, traducere de I. Husar, „Biblioteca de Popularizare pentru Literatură, Știință, Artă”, [Nr.31], Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova.

⁵³ https://www.bcuculuj.ro/ro/resursele-bibliotecii/cat/cc/b/i_3;
https://www.bcuculuj.ro/sites/all/modules/custom/bcu_catalogs/data/cc/pdf/b/i_3/Biblioteca%20De%20Popularizare%20Pentru%20Literatura%20Stiinta%20Arta.pdf

⁵⁴ [www.biblacad.ro/Bibliografia retrospectivă a cărții românești \(1508–1952\)/ Bibliografia românească modernă](http://www.biblacad.ro/Bibliografia%20retrospectiva%20a%20cartii%20romaneesti%20(1508-1952)/Bibliografia%20romaneasca%20moderna)

critice referitoare la opera literară, publicitatea, politica de fidelizare a cititorilor, formatul de buzunar al cărților, prețul au contribuit la atragerea cititorilor.

La confluența celor două secole, publicul craiovean era pus la curent cu literatura, arta și știința europeană și universală, grație Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca, în cadrul căruia s-au remarcat aparițiile „Bibliotecii de popularizare pentru literatură, știință, artă”.

Bibliografie

Surse inedite

- Biblioteca Academiei Române, Manuscrise, Fond Titu Maiorescu, emitent: Ralian și Ignat Samitca, destinat: Titu Maiorescu, S 118/ XVIII, 8 mai 1897, Craiova, 2 p.

Lucrări generale, studii și articole

- „*Biblioteca pentru toți*” la trei sferturi de veac de apariție neîntreruptă, *Catalog 1960–1970*, București, Editura Minerva, 1970.
- Academia Română, Nerva Hodoș, Al. Sadi Ionescu, *Publicațiunile Periodice Românești (ziare, gazete, reviste). Descriere bibliografică*, cu o introducere de Ioan Bianu, Tom I, Catalog Alfabetice 1820–1906, București, Librăriile Socec & C. Sfetea, Leipzig, Otto Harrassowitz, Viena, Gerold & Comp., 1913.
- *Album memorativ. Cuprinzând biografia și portretele oamenilor de seamă din industria și arta tiparului*. Întocmit și redactat de Virgil Molin, licențiat în Arte grafice, Craiova, Editura „Grafica Română”, 1926.
- Avram Rosen, *Contribuția evreilor la progresul industrial în România interbelică*, București, Editura Hasefer, 2002.
- Bălăican, Delia, *Tipografia Samitca, o afacere de succes, cu puternice influențe culturale în Craiova sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în „*Studia Iudaica Aradensis*”, Arad, V/2017, „Vasile Goldiș” University Press, p. 73–97.
- Béthery, Michel, *Petit précis de vulgarisation: analyse de l'édition de Sciences et techniques*, „*Bulletin des bibliothèques de France*” (BBF), 1984, n° 6, p. 538-543.
- Călina, Nicoleta, On Some Recently Discovered Translations from Edgar Allan Poe's Work – by Ștefan Petică – at the End of the 19th Century, în „*European Scientific Journal*”, February 2018 /SPECIAL/ URL:<http://dx.doi.org/10.19044/esj.2018.c3p10>.
- Comisia Națională a României pentru U.N.E.S.C.O., Federația Comunităților Evreiești din România, Acad. Nicolae Cajal, dr. Hary Kuller coordonare general, *Contribuția evreilor din România la cultură și civilizație*, cap. Ț. Goldstein, H. Kuller, „Contribuții în popularizarea literaturii și artelor”, București, 1996, p. 416.
- Demostene Iancu, Dorin, *Contribuția comunității evreiești din Craiova la editarea unor periodice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*, în „*Muzeul Olteniei Craiova. Oltenia. Studii și comunicări. Arheologie-Istorie*”, Vol. XXVII/2020, p. 319; „*Arhivele Olteniei*”, Anul VIII, Nr. 41–42, ianuarie–aprilie, 1929, p. 19.

- En ligne: <https://bbf.enssib.fr/consulter/bbf-1984-06-0538-009> ISSN 1292-8399, accesat în data de 10 aprilie 2023.
- Garrabet, Christophe, *Les récits de vulgarisation scientifique dans la seconde moitié du XIXe siècle. Littératures*, Université Gustave Eiffel, 2022, p. 289-307.
- Korolenko, Vladimir, *Nuvele Siberiene*, cu portretul autorului, și o notiță biografică, traducere de I. Hussar, „Biblioteca de Popularizare pentru Literatură, Știință, Artă”, Nr.1, Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova, [1895], p. 2.
- Massoff, *Stradania a cinci generații. Monografia Familiei Șaraga*, „Biblioteca Evreească”, Contribuție la istoria evreilor din România, București, 126 p. cu anexe, 1942.
- Ministerul Agriculturii, Comerțului, Industriei și Domeniilor, Serviciul Statisticii Generale, *Ancheta Industrială din 1901–1902*, vol. II, *Industria mică și mijlocie, Inventarul statistic al meseriilor*, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, S-sor, Ion St. Rasidescu, Str. Doamnei, 16, București, 1903, p. 24.
- Molière, *Don Juan. Comedie în 5 acte*, cu portretul lui Molière și o notiță biografică, traducere de I. Hussar, „Biblioteca de Popularizare pentru Literatură, Știință, Artă”, [Nr. 31], Craiova, Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca.
- Presură - Călina, Nicoleta, *În căutarea conturării personalității lui Ștefan Petică la Biblioteca Academiei Române*, în „Revista Bibliotecii Academiei Române”, Anul 2, nr. 3, ianuarie–iunie 2017, 105–113.
- Rădulescu, I.I. Heliade, *Scrieri alese d’ale lui I. Heliade Rădulescu. Cari pot servi școalelor de ambe sexe fiind conform cu programele de studii*, Ediția I, București, Tipografia G.A. Lăzăreanu, Strada Episcopiei, Nr. 3, 1909.
- Rintzler, I., Toneghin, M., Varvara, B., „Anuarul General al Industriei Grafice din România. 1938”, Sindicatul Patronilor din Artele Grafice, București, 1938.
- *Serbarea Jubiliară de 50 de ani de la fondarea tipografiei 1846–1896 și 25 de ani de colaborare a lucrătorilor Ioan Albușescu, lucrător compozitor (1868–1893), Emil M. Demange, șef mașinist (1871–1896) cu ocaziunea festivității Nunții de Argint, 25 ani de căsătorie a stimaților noștri patroni Ralian și Roza Samitca*, Craiova, 1 Februarie 1897.
- Theodorescu, Barbu, *Constantin Lecca*, Editura Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, Depozitul General Cartea Românească, B-dul Academiei, 3–5, București, 1938.
- Tolstoi, Lev, *Nuvele și povestiri populare*, precedate de portretul autorului și de un studio critic asupra operei sale de Georg Brandes, traduse de I. Hussar, în Nr. 3, Biblioteca de popularizare literatură, știință, artă, Institutul de Editură Ralian și Ignat Samitca, Craiova, [1895], p. I.

Periodice

- „Anuarul General al României – Adrese din Bucuresci și districte 1897-1898”, Editat de ziarul „L’Independance roumaine”, București, p. 39.
- „Anuarul General al Industriei Grafice din România. 1938”, Sindicatul Patronilor din Artele Grafice, București, 1938, cap. Ralian Samitca (1846–1911), Ignat Samitca (1856–1925), p. 268, 269.

- „Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca”, Craiova, Anul I, Nr. 1, septembrie 1897, 16 p.
- „Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca”, Craiova, Anul III, Nr. 9, noiembrie 1899, p. 4.
- Camera de Comerț și Industrie, Circonscripțiunea I Craiova, „Anuarul Meseriilor”, Tipografiile Unite – Fane Constantinescu, Săche Pavlovici, Craiova, 1906, p. 55.
- Monitorul Oficial, Direcția Monitorului și Imprimeriei Statului, Bulevardul Independenței, București, nr. 32, 12 (24) mai 1887, p. 1–2.
- „Monitorul Oficial”, Nr. 28, sâmbătă, 6 (18) Mai 1895, p. 906.
- „Monitorul Oficial”, Nr. 96, sâmbătă 26 iulie / 8 august 1903, p. 3594–3595.
- „Telegraphul”, Anul V, Nr. 997, sâmbătă, 26 iulie 1875, București, p. 4.
- Revista Orăștiei”, Orăștie, Anul II, Nr. 16, sâmbătă, 13/25 aprilie 1896, p. 73.

Surse web

- www.aman.ro/personalitati
- www.biblicad.ro/Bibliografia
- https://www.bcuculuj.ro/ro/resursele-bibliotecii/cat/cc/b/i_3
- <https://www.thebookclub.ro/premiul-nobel-pentru-literatura-istoria-autorilor-premiati-de-la-inceputuri-si-pana-astazi>

4 BULETINUL BIBLIOGRAFIC AL INSTITUTULUI DE EDITURĂ

Biblioteca de Popularizare

PENTRU
LITERATĂ, ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ

Un număr broșat 30 bani.—Un număr legat cu pânză 60 bani

Numerile apărute până în prezent sunt:

No. 1. Vladimir Korolenko: <i>Nuvela Siberiene.</i>	No. 23. Sully Prudhomme: <i>Poezii, traduceri libere în cursuri de A. Steuerman.</i>
No. 2. Bjørnstjerne Bjørnson: <i>Nuvela (francezi și Noii căsătorii), comedie în 3 acte.</i>	No. 24. Jules Lemaitre: <i>Studii și portrete literare, Alphonse Daudet, Ernest Renan, Huguenots și Georges Ohnet.</i>
No. 3. Lew N. Tolstol: <i>Nuvela și povestiri populare.</i>	No. 25. W. Bergsøe: <i>Fillone, roman.</i>
No. 4. Jan Neruda: <i>Schife și tablouri.</i>	No. 26. Alphonse de Candolle și Albert Sadekum: <i>Darwin—Viața, doctrina și importanța lui. Cu portretul lui Darwin.</i>
No. 5. J. P. Jacobsen: <i>Șese nuvele.</i>	No. 27. Bret Harte: <i>Schife din California.</i>
No. 6. H. de Balzac: <i>Nuvela.</i>	No. 28. Traian Demetrescu: <i>Simplu.</i>
No. 7. Alex. Swientochowski: <i>Din viața poporului.</i>	No. 29. Paul Hervieu: <i>În lanț!</i>
No. 8. Guy de Maupassant: <i>Pe apă.</i>	No. 30. Edgar Poe: <i>Sortoarea jurată.</i>
No. 9. Alex. Puskin: <i>Nuc. aless.</i>	No. 31. Molière: <i>Don Juan.</i>
No. 10. Georg Brandes: <i>Opinii și scrieri, studii critice asupra lui Maupassant, E. Zola, Dostoievski și Gerhart Hauptmann.</i>	No. 32. Alexandru Petefi: <i>Poezii aless.</i>
No. 11. H. Heine: <i>În cartea cântecelor, poezii.</i>	No. 33–34. Z. C. Arbure: <i>În lămnă.</i>
No. 12. Henric Ibsen: <i>Liga tinerimii.</i>	No. 35. T. Dușescu-Dușu: <i>Gring și Lunca.</i>
No. 13. Ouida: <i>Dăma marchiză și alte nuvele.</i>	No. 36. M. Strajan: <i>Cestiuni Literare.</i>
No. 14. Francois Coppée: <i>Lăutarul din Cronans și Zătar.</i>	No. 37. G. Coșbuc: <i>Antologie sanscrită.</i>
No. 15. Alex. Dumas, fiul: <i>Ilka și alte nuvele.</i>	No. 38. W. Shakespeare: <i>Femea îndărătnică, dramă în versuri.</i>
No. 16. Guy de Maupassant: <i>Gopolă de stă. Mademoiselle Fifi. Doi prieteni.</i>	No. 39–40. M. Strajan: <i>Cestiuni literare și pedagogice II.</i>
No. 17–18. Wolfgang v. Goethe: <i>Suferințele tinărului Werther.</i>	No. 41. Carmen Sylva: <i>Vrajitorea.</i>
No. 19. Edgar Poe: <i>Nuvela extra ordinare.</i>	No. 42. Chateaubriand: <i>Atala.</i>
No. 20–21. Hans Schmidt: <i>Stilul în artă, cu 200 ilustrațiuni.</i>	No. 43. Jean Richepin: <i>Corzarul.</i>
No. 22. F. Dostoievski: <i>Un roman în nouă scrieri.</i>	

Tôte 43 numere broșate costă în loc de Lei 12,90

— numai Lei 8,60 —

iar cele legate costă în loc de Lei 25.

— numai Lei 17. —

franco prin poștă, în ori-ce parte a țerei.

Figura 1. „Buletinul Bibliografic al Institutului de Editură Ralian și Ignat Samitca”, Craiova, Anul III, Nr. 9, noiembrie 1899, p. 4.
Sursa: Biblioteca Academiei Române.

